

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA.410.23.8.2023

**Pani
Katarzyna Kajak
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Sochaczewie
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 65
96-500 Sochaczew**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/085 – Realizacja przez wybrane samorządy województwa mazowieckiego zadań w zakresie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie ¹ , ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 65, 96-500 Sochaczew.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Katarzyna Kajak, dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie ² , od 21 lutego 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zapewnienie pod względem organizacyjno-funkcyjnym warunków realizacji zadań z zakresu dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.2. Wykonywanie zadań związanych z dofinansowaniem zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 (I-III kwartał), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, dotyczących zdarzeń mających wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	<ol style="list-style-type: none">1. Piotr Nowak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/169/2023 z 14 września 2023 r. <p>(akta kontroli tom I str. 1-3)</p>

¹ Dalej: PCPR, Centrum.

² Dalej: dyrektor PCPR.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Wdrożone w Centrum rozwiązania organizacyjno-funkcjonalne umożliwiały właściwą realizację zadań w zakresie dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, a także zapewniały prawidłowe gospodarowanie środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁵ w zakresie objętym kontrolą, zgodnie z zasadami przyjętymi w powiecie.

We współpracy z innymi podmiotami pozyskiwano informacje na temat sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu, niezbędne dla rzetelnego wywiązywania się z obowiązków ustawowych, a prowadzone działania informacyjne miały na celu dotarcie do szerokiego kręgu osób mogących skorzystać z finansowego wsparcia.

Sposób przyjmowania, rozpatrywania i akceptacji wniosków zapewniał obiektywizm i przejrzystość tego procesu. Na bieżąco monitorowano stopień wykorzystania środków Funduszu, biorąc pod uwagę bieżące i przewidywane potrzeby w zakresie dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, elastycznie reagując na zmieniające się uwarunkowania.

Stwierdzone przypadki niedochowania terminów rozpatrzenia wniosków i wypłaty dofinansowania, a także niedostosowanie strony internetowej Centrum do niektórych wymogów określonych ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych⁶, nie miały istotnego wpływu na ocenę działalności PCPR w badanym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapewnienie pod względem organizacyjno-funkcjonalnym warunków realizacji zadań z zakresu dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Opis stanu faktycznego

1.1. W powiecie sochaczewskim⁸ na realizację zadań określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁹, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych¹⁰ przeznaczono w latach 2021-2023 odpowiednio: 1 942,0 tys. zł, 2 202,1 tys. zł, 2 426,4 tys. zł¹¹.

(akta kontroli tom I str. 9-10, 13, 31-35, 51-53, 61-63, 69-71, 165, tom II str. 19-22, 45, 79-80, 179, 367-368)

1.2. Dane na temat liczby osób niepełnosprawnych Centrum pozyskiwało z informacji PFRON o wysokości środków Funduszu przyznawanych powiatowi

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: PFRON, Fundusz.

⁶ Dz. U z 2023 r. poz. 1440, dalej: ustawa o dostępności cyfrowej.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dalej także: powiat.

⁹ Dz. U z 2023 r. poz. 100, ze zm.; dalej: ustawa o rehabilitacji.

¹⁰ Dalej: PFRON, Fundusz.

¹¹ Wg stanu na dzień zakończenia kontroli. Ponadto ze środków własnych powiatu przekazano środki w wysokości odpowiednio: 125,4 tys. zł, 156,8 tys. zł, 186,8 tys. zł – z przeznaczeniem na finansowanie działalność warsztatów terapii zajęciowej.

w poszczególnych latach¹². Brano również pod uwagę liczbę wniosków o dofinansowanie składanych w PCPR.

Z wyjaśnień dyrektora PCPR wynika, że w celu identyfikacji sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu, w 2021 r. nawiązano współpracę ze stowarzyszeniem BORIS prowadzącym Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w obszarze działań na rzecz osób niepełnosprawnych korzystających z usług PCPR. We wrześniu 2022 r. zorganizowano spotkanie integracyjno-informacyjne dotyczące najefektywniejszych sposobów wsparcia osób z niepełnosprawnościami w integracji społeczno-zawodowej, w którym udział wzięli m.in. przedstawiciele lokalnych ośrodków pomocy społecznej, warsztatów terapii zajęciowej¹³, środowiskowego domu samopomocy. W WTZ od kilku lat realizowane są zajęcia dla uczestników i ich opiekunów, w ramach których przeprowadzona jest m.in. analiza potrzeb osób z niepełnosprawnościami z terenu powiatu sochaczewskiego. PCPR na bieżąco współpracuje również z Polskim Związkiem Niewidomych-Koło w Sochaczewie. W ramach realizowanego przez Stowarzyszenie Wsparcia Społecznego „Ja-Ty-My” projektu pn. „Sochaczewskie Centrum Wsparcia Społecznego na lata 2020-2021”, dotyczącego usług społecznych i zdrowotnych, w którym było partnerem, wyodrębniono obszary i zadania możliwe do dofinansowania.

(akta kontroli tom I str. 10-11, 72-107, 160-164)

W programach działania na rzecz osób niepełnosprawnych, przyjętych na lata 2016-2022¹⁴ oraz 2023-2030¹⁵, w pkt 3 pn. „Diagnoza społeczna dotycząca osób niepełnosprawnych w Powiecie Sochaczewskim” uwzględniono problematykę badania sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym w aspekcie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Podano m.in. liczbę osób niepełnosprawnych w powiecie ustaloną na podstawie orzeczeń wydanych przez powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności, wymieniono działające na terenie powiatu instytucje wsparcia i edukacji, odniesiono się do sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy i napotykanym barier w tym zakresie.

(akta kontroli tom I str. 113-114, 126-128)

Dyrektor PCPR stwierdziła, że rosnący zakres działalności w kolejnych latach (większa liczba wniosków, dodatkowe programy, nowe narzędzia informatyczne) nie pozwalał na dokonanie realnej analizy i oceny potrzeb klientów w zakresie konieczności zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Zaplanowane środki na to zadanie pozwoliły na rozpatrzenie wszystkich złożonych wniosków, choć przy zmniejszonym dofinansowaniu w relacji do maksymalnego poziomu określonego w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych¹⁶. W toku bieżącej pracy okazało się, że liczba wniosków złożonych w 2023 r. oraz wnioskowane kwoty dofinansowania były o wiele wyższe niż w latach poprzednich, co spowodowało wyczerpanie środków z końcem III kwartału br.

(akta kontroli tom I str. 10-13, 133-141, 169-170, tom II str. 44)

¹² Dane o liczbie dzieci (0-14 lat) i osób (15 lat i więcej) w powiecie oraz procentowy wskaźnik niepełnosprawności, a także o liczbie osób niepełnosprawnych i poszukujących pracy.

¹³ WTZ.

¹⁴ Uchwała Nr XVIII/104/2016 Rady Powiatu w Sochaczewie z dnia 27 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Sochaczewskiego na lata 2016-2022. Uchwała weszła w życie z dniem podjęcia.

¹⁵ Uchwała Nr XLIV/255/2023 Rady Powiatu w Sochaczewie z dnia 28 czerwca 2023 r. w sprawie przyjęcia Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Sochaczewskiego na lata 2023-2030. Uchwała weszła w życie z dniem podjęcia.

¹⁶ Dz. U.2015 r. poz. 926, dalej: rozporządzenie w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON.

Programy działania na rzecz osób niepełnosprawnych powiatu sochaczewskiego były opracowane przez Starostwo Powiatowe w Sochaczewie. Starosta wyjaśniła, że założenia, jakie zostały przyjęte do opracowania tych dokumentów, to przede wszystkim: stworzenie możliwości jak najpełniejszej rehabilitacji zawodowej i społecznej dla osób niepełnosprawnych, chęć wyrównania szans życiowych, jak również podejmowanie działań związanych z doskonaleniem systemu pomocy skierowanej do osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem skali przedmiotowego zjawiska w powiecie.

(akta kontroli tom II str. 132-133)

1.3. PCPR corocznie brało aktywny udział w pracach nad podziałem środków PFRON na poszczególne zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, przygotowując projekty uchwał, które następnie były przedstawiane do opiniowania powiatowej społecznej radzie ds. osób niepełnosprawnych, a następnie radzie powiatu. W ramach działań mających na celu dokonanie prawidłowego podziału tych środków, w poszczególnych latach objętych kontrolą, w PCPR sporządzano dokument pn. „Diagnoza potrzeb dotycząca projektu podziału środków PFRON”. Był on opracowywany m.in. na podstawie analiz dotyczących: złożonych wniosków w latach wcześniejszych, w tym zmian i zauważalnych tendencji w realizacji i poziomie wykorzystania środków przeznaczanych na finansowanie poszczególnych zadań, poziomu wykorzystania środków, różnego rodzaju uwarunkowań związanych w szczególności ze zmieniającą się sytuacją epidemiczną itp.

(akta kontroli tom I str. 133-141)

Diagnostując potrzeby dotyczące projektu podziału środków finansowych PFRON nie przeprowadzał dodatkowych analiz (badań) oraz nie dokonywał w tym zakresie konsultacji z gminami z terenu powiatu¹⁷. Z wyjaśnień dyrektor PCPR wynika, że przygotowując przedmiotowe diagnozy nie dokonywano tego rodzaju dodatkowych analiz, gdyż posiadane przez Centrum informacje, zawarte w sporządzanych sprawozdaniach z realizacji zadań za lata wcześniejsze, pozwalały prawidłowo oszacować potrzeby na dany rok. Przygotowanie diagnoz odbywało się w PCPR, a w ich opracowaniu brali udział pracownicy zajmujący się obsługą środków PFRON. Przy przygotowaniu diagnoz nie przeprowadzono dodatkowych konsultacji podziału środków ze społeczną powiatową radą ds. osób niepełnosprawnych oraz z gminami z terenu powiatu, gdyż ewentualne informacje z jednostek gminnych w żaden sposób nie byłyby pomocne do opracowania projektu uchwały rady powiatu w sprawie określenia zadań, na które przeznaczone zostaną środki Funduszu. Podstawowe dane do przygotowania projektów tych uchwał to dane sprawozdawcze z lat ubiegłych, a ewentualne potrzeby zgłaszane przez inne podmioty, nie mają wpływu na wysokość środków otrzymywanych z PFRON, dzielonych według algorytmu. Podobną opinię na ten temat wyraziła również starosta.

(akta kontroli tom II str. 43-44, 175-176)

W poszczególnych latach objętych kontrolą, rada powiatu dokonywała podziału środków PFRON zgodnie z propozycją opracowaną przez PCPR. Projekty uchwał rady powiatu w sprawie podziału środków PFRON opracowane były przez PCPR, przekazywano je, celem zaopiniowania, powiatowej społecznej radzie ds. osób niepełnosprawnych oraz na posiedzenie komisji ochrony zdrowia i polityki społecznej. Projekty uchwał wraz z uzasadnieniem były następnie przedstawiane przez dyrektora PCPR na posiedzeniu rady powiatu. Środki PFRON przeznaczano na dofinansowanie następujących zadań: kosztów działania WTZ; uczestnictwa osób niepełnosprawnych

¹⁷ Taki sposób działania przewiduje standard A.2 zgodnie z którym podział środków między zadania powinien być konsultowany nie tylko ze społeczną powiatową radą osób niepełnosprawnych, ale również z gminami wchodzącymi w skład powiatu. Standardy realizacji przez samorząd powiatowy zadań finansowanych ze środków PFRON opublikowane zostały 27 lutego 2017 r. na stronie PFRON <https://www.pfron.org.pl>.

i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych; likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych oraz usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika; zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych; zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów; sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych – dla organizacji, stowarzyszeń i osób prawnych.

W latach 2021-2023 nie przeznaczano środków Funduszu na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej (dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Sochaczewie nie zgłaszał takiej potrzeby).

(akta kontroli tom I str. 12-13, 34, 52, 62, tom II str. 44)

Starosta stwierdziła m.in., że projekty uchwał rady powiatu w sprawie określenia zadań, na które przeznaczają się środki PFRON¹⁸ były przygotowywane w Centrum w oparciu o sporządzane w PCPR diagnozy, obejmujące informacje o liczbie i rodzaju złożonych wniosków, wykorzystaniu środków w latach wcześniejszych, a także o przewidywanych potrzebach z zakresu rehabilitacji społecznej. Dane te były wystarczające, gdyż ewentualne pozyskanie dodatkowych informacji na ten temat, z gmin lub innych instytucji, i tak nie miałyby wpływu na wysokość środków, które corocznie powiat otrzymuje z Funduszu. Projekty uchwał prawidłowo określały potrzeby w stosunku do otrzymanych środków. Uchwał tych nie kierowano do ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego, były one natomiast publikowane w BIP i na stronie internetowej starostwa. W BIP starostwa oraz na stronie internetowej PCPR były również opublikowane uchwały zarządu w sprawie przyjęcia zasad przyznawania osobom niepełnosprawnym dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze¹⁹.

W związku z pytaniem, dlaczego w budżecie powiatu nie przewidziano środków własnych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym²⁰, na dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, starosta wyjaśniła m.in., że z obowiązujących przepisów prawa nie wynika wprost obowiązek finansowania przez samorząd powiatowy zadań w tym zakresie. Powiat podejmuje natomiast ważne działania na rzecz osób niepełnosprawnych, które, choć nie mają wymiaru finansowego, stanowią znaczne wsparcie dla tych osób, czego przykładem jest przeznaczenie dwóch działek zlokalizowanych na terenie Sochaczewa, o wartości kilku milionów złotych, pod budowę nowej siedziby WTZ, która ma być sfinansowana ze środków powiatu (w kwocie ok. 10 mln zł).

(akta kontroli tom II str. 175-177, 344)

1.4. Stopień wykorzystania środków przeznaczonych na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze podlegał bieżącemu monitorowaniu. W tym celu m.in. prowadzono rejestry wniosków wpływających, odrębny dla sprzętu rehabilitacyjnego oraz dla przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. W okresie objętym kontrolą, poza 2023 r., Centrum nie występowało do powiatu o zwiększenie środków przeznaczonych na

¹⁸ Uchwały: nr XXII/155/2021 z dnia 31.03.2021 r., nr XXVI/171/2021 z dnia 9.09.2021 r., nr XXXI/197/2022 z dnia 10.03.2022 r., nr XXXIII/207/2022 z dnia 10.06.2022 r., nr XXXVIII/227/2022 z dnia 25.11.2022 r., nr XLI/242/2023 z dnia 23.03.2023 r.

¹⁹ Uchwały zarządu: nr 142/2021 z dnia 13.01.2021 r., nr 163/2021 z dnia 26.04.2021 r., nr 197/2021 z dnia 29.09.2021 r., nr 216/2022 z dnia 13.01.2022 r., nr 271/2023 z dnia 23.01.2023 r., nr 309/2023 z dnia 13.07.2023 r.

²⁰ Dz. U z 2022 r. poz. 1526, ze zm.

dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

W 2023 r. w związku z niedoborem środków lub kończących się środków na dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, PCPR przygotował, po wcześniejszym uzgodnieniu z zarządem powiatu w Sochaczewie, projekt uchwały²¹, przyjętej przez zarząd powiatu w dniu 13 lipca 2023 r., zgodnie z którą zmniejszono wysokość dofinansowania do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, odpowiednio: z 100% do 70% oraz z 70% do 50%, aby zabezpieczyć potrzeby jak największej liczby wnioskodawców. Następnie, z uwagi na niedobór środków, pismem z dnia 29 września 2023 r. dyrektor PCPR wystąpiła do starosty o dodatkowe środki finansowe w kwocie 35 000,00 zł, z przeznaczeniem na realizację zadań, w szczególności w zakresie dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. W dniu 29 września 2023 r. starosta wystąpiła²² do PFRON o zwiększenie środków o ww. kwotę.

W latach wcześniejszych wielkość środków PFRON przyznana uchwałą rady powiatu była wystarczająca. W 2022 r. wysokość dofinansowania nie była zmieniana, przy czym na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej nie wykorzystano 23 418 zł (1,1%) przyznanych na ten cel środków, w tym na przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze 19 656 zł (5,9%), a na sprzęt rehabilitacyjny 169 zł (0,7%). W 2021 r., z powodu małej liczby wniosków, dokonano natomiast zmiany uchwały zarządu powiatu²³, zwiększając kwotę dofinansowania. Pomimo podjętych działań nie wykorzystano jednak 36 991 zł (1,9%) przyznanych środków na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym na przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze 12 156 zł (3,8%), a na sprzęt rehabilitacyjny 1344 zł (6,7%).

Dyrektor wyjaśniła, że w 2021 i 2022 r. nie występowała do starosty o dodatkowe środki, gdyż zabezpieczały one potrzeby wnioskodawców, natomiast w 2023 r., z uwagi na znaczne zmiany limitów finansowania ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zwrócono się do starosty o dodatkowe środki z budżetu powiatu w wysokości 35 000,00 zł, na realizację zadań, w szczególności w zakresie dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. W dniu 29 września 2023 r. starosta wystąpił w przedmiotowej sprawie do PFRON o zwiększenie środków o kwotę 35 000,00 zł.

(akta kontroli tom I str. 12-25, 54-57, 64-66, tom II str. 44, 79-80, 179)

Z wyjaśnień dyrektora PCPR wynika, że każdego roku prowadzone były rozmowy pomiędzy dyrektorem PCPR a starostą, których przedmiotem była kwestia stanu środków finansowych przeznaczanych na rehabilitację społeczną. W wyniku tych uzgodnień podejmowana była decyzja o przygotowaniu przez PCPR projektów uchwał rady powiatu o przesunięciu środków na poszczególne zadania, w zależności od liczby złożonych wniosków i stopnia wykorzystania środków finansowych, a także projektów uchwał zarządu powiatu w sprawie zasad przyznawania dofinansowania. Z tego względu nie występowano do starosty o dodatkowe środki na te zadania, gdyż kwestia ta była przedmiotem tego rodzaju uzgodnień.

(akta kontroli tom II str. 45)

²¹ Uchwała Nr 309/2023 Zarządu Powiatu w Sochaczewie z dnia 13 lipca 2023 r. w sprawie przyjęcia zasad przyznawania osobom niepełnosprawnym dofinansowania ze środków PFRN do zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego w 2023 r.

²² Do dnia zakończenia kontroli – brak informacji w tym zakresie z PFRON.

²³ Uchwała Nr 197/2021 Zarządu Powiatu w Sochaczewie z dnia 29 września 2021 r. w sprawie przyjęcia zasad przyznawania osobom niepełnosprawnym dofinansowania ze środków PFRN do zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego w 2021 r.

1.5. Zasady przyznawania osobom niepełnosprawnym dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze były corocznie uchwalane przez zarząd powiatu. Jako podstawę wydania tych aktów wskazywano art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. c ustawy o rehabilitacji, w związku z § 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON.

Zgodnie z przyjętymi zasadami, w latach objętych kontrolą, w odniesieniu do sprzętu rehabilitacyjnego, ustalono następujące kwoty dofinansowania:

- do stacjonarnego rowerka rehabilitacyjnego, do kwoty 700 zł w każdym kontrolowanym roku, nie więcej niż 80% wartości sprzętu,
- do trójkołowego rowerka rehabilitacyjnego, do kwoty 1500 zł w 2021 r. i 2000 zł w 2022 i 2023 r., nie więcej niż 80% wartości sprzętu,
- do bieżni elektrycznej, do kwoty 1500 zł w 2021 r. i 2000 zł w 2022 i 2023 r., nie więcej niż 80% wartości sprzętu.

W przypadku wnioskodawców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub zdrowotnej, na ich wniosek dofinansowanie mogło zostać zwiększone, po zbadaniu sytuacji rodzinnej i finansowej i uzyskaniu pozytywnej opinii komisji ds. oceny wniosków z zakresu dofinansowania ze środków PFRON, powołanej przez zarząd powiatu. Wnioski o pozostały sprzęt rehabilitacyjny podlegały indywidualnemu rozpatrzeniu, w zależności od rodzaju sprzętu i planowanych kosztów jego zakupu, po zasięgnięciu opinii komisji ds. oceny wniosków z zakresu dofinansowania ze środków PFRON.

Wysokość dofinansowania do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych uzależniono od ustalonego progu dochodowości, ustalając poziom tego dofinansowania w wysokości niższej niż maksymalna, określona w § 5 ust 2 rozporządzenia w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON (50% przeciętnego wynagrodzenia lub 65%, w przypadku osoby samotnej) oraz limitu wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia (do 150% sumy kwoty limitu). I tak:

- od 01.01.2021 r. do 25.04.2021 r., przy dochodach nie przekraczających kwoty 1200 zł w jednoosobowym gospodarstwie domowym i 1000 zł w wspólnym gospodarstwie domowym, dofinansowanie stanowiło 100% kwoty limitu wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia, a przy przekroczeniu powyższych progów dochodowości – 50%, jednak nie więcej niż do wysokości faktycznie poniesionych kosztów zakupu;
- od 26.04. do 28.09.2021 r. przy dochodach nie przekraczających kwoty 1500 zł w jednoosobowym gospodarstwie domowym i 1200 zł w wspólnym gospodarstwie domowym, dofinansowanie stanowiło 100% kwoty limitu, a przy przekroczeniu powyższych progów dochodowości – 70%, jednak nie więcej niż do wysokości faktycznie poniesionych kosztów zakupu;
- od 29.09.2021 r. do 31.12.2021 r., przy dochodach nie przekraczających kwoty 1500 zł w jednoosobowym gospodarstwie domowym i 1200 zł w wspólnym gospodarstwie domowym stanowiło 150% kwoty limitu, a przy przekroczeniu powyższych progów dochodowości – 100%, jednak nie więcej niż do wysokości faktycznie poniesionych kosztów zakupu;
- w 2022 r., przy dochodach nie przekraczających kwoty 1500 zł w jednoosobowym gospodarstwie domowym i 1200 zł w wspólnym gospodarstwie domowym stanowiło 100% kwoty limitu, a przy przekroczeniu powyższych progów dochodowości – 70%, jednak nie więcej niż do wysokości faktycznie poniesionych kosztów zakupu;

- od 01.01.2023 r. do 12 lipca 2023 r., przy dochodach nie przekraczających kwoty 1500 zł w jednoosobowym gospodarstwie domowym i 1200 zł w wspólnym gospodarstwie domowym stanowiło 100% kwoty limitu, a przy przekroczeniu powyższych progów dochodowości – 70%, jednak nie więcej niż do wysokości faktycznie poniesionych kosztów zakupu;
- od 13.07.2023 r., przy dochodach nie przekraczających kwoty 2000 zł w jednoosobowym gospodarstwie domowym i 1500 zł w wspólnym gospodarstwie domowym stanowiło 70% kwoty limitu a przy przekroczeniu powyższych progów dochodowości – 50%, jednak nie więcej niż do wysokości faktycznie poniesionych kosztów zakupu.

Jednocześnie ustalono, że w przypadku wnioskodawców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub zdrowotnej, dofinansowanie może zostać zwiększone, na uzasadniony wniosek wnioskodawcy, do wysokości 150% kwoty limitu, po zbadaniu sytuacji rodzinnej i finansowej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji ds. oceny wniosków z zakresu dofinansowania ze środków PFRON²⁴.

(akta kontroli tom I str. 15-68, 166, 242-259, tom II str. 240)

Odnosząc się do kwestii udzielania dofinansowania w niższej wysokości od maksymalnych wielkości z obowiązujących regulacji prawnych, dyrektor PCPR stwierdziła, że w przypadku niepodjęcia decyzji o ograniczeniu wysokości dofinansowania, środki na bieżącą działalność kończyłyby się w połowie roku i duża część wniosków nie byłaby pozytywnie rozpatrzona. Tym samym lepszym rozwiązaniem jest zatem przyznanie niższego dofinansowania dla wszystkich wnioskodawców niż rozpatrywanie tylko tych wniosków, które wpływają w pierwszej połowie roku.

(akta kontroli tom II str. 45-46)

Starosta wyjaśniła m.in, że rozporządzenie w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON nie określa stałej wysokości dofinansowania, a jedynie jej maksymalną wysokość, dlatego też, aby ujednoczyć tę wysokość w odniesieniu do wszystkich wnioskodawców, zarząd powiatu podejmował uchwały, które określały szczegółowe zasady rozpatrywania wniosków i zmniejszały wysokość dofinansowania, aby środki przyznane na te zadania zabezpieczyły potrzeby wszystkich wnioskodawców, przez cały rok. Zgodnie z przyjętymi kierunkami działań dot. osób niepełnosprawnych, efektywniejszym rozwiązaniem jest przyznanie niższego dofinansowania dla wszystkich wnioskodawców niż rozpatrzenie tylko tych wniosków, które wpływają w pierwszej połowie roku.

(akta kontroli tom II str. 174-175)

1.6. W Centrum nie opracowano dodatkowych, wewnętrznych procedur w zakresie przyjmowania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. W okresie pandemii nie były także zmieniane procedury przyjmowania i rozpatrywania wniosków.

(akta kontroli tom I str. 166-167)

W związku z pytaniem, w jaki sposób w Centrum zapewniono transparentność i obiektywizm procesu rozpatrywania wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON, dyrektor PCPR wyjaśniła, że wszystkie wnioski o dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych rozpatrywane były według identycznych zasad i procedur, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON. W przypadkach określonych w uchwałach zarządu powiatu, wnioski były opiniowane przez komisję ds. oceny wniosków z zakresu dofinansowania ze środków PFRON. Wzory wniosków

²⁴ W 2021 r. wpłynęło 5 tego rodzaju wniosków, w 2022 r. – 4, w 2023 r. – 2.

i szczegółowe zasady dofinansowania były dostępne dla wszystkich zainteresowanych zarówno w PCPR, jak i na stronie internetowej Centrum.

(akta kontroli tom II str. 46, 81-106)

1.7. Zgodnie z postanowieniami statutu²⁵, PCPR wykonuje określone w przepisach prawa zadania własne powiatu sochaczewskiego z zakresu pomocy społecznej. Dyrektor Centrum, z upoważnienia starosty, wydaje decyzje administracyjne w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej należących do właściwości powiatu sochaczewskiego.

W regulaminie organizacyjnym PCPR²⁶, wyodrębniono komórkę organizacyjną pn. Zespół ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych²⁷. Do jej zadań należy m. in. opracowywanie projektów zasad przyznawania dofinansowania ze środków PFRON, sporządzanie projektów uchwał rady powiatu w zakresie wysokości środków PFRON przydzielonych na poszczególne zadania, inicjowanie i prowadzenie akcji informatycznych na rzecz promowania działań aktywizujących osoby niepełnosprawne, opracowanie oceny zasobów pomocy społecznej.

Zakres ww. zadań był realizowany przez 12-13 pracowników w 2021 r. i 2022 r. zatrudnionych na 11,8 etatu (w 2021 r.) i 12,0 etatach (w 2022 r.) oraz przez 13-14 pracowników w 2023 r. zatrudnionych na 13,2 etatu. Zadaniami w zakresie rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami, w tym dofinansowaniem zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, zajmowało się trzech pracowników zespołu ds. rehabilitacji społecznej, którzy wykonywali również zadania z zakresu realizacji programu „Aktywny Samorząd”. Jeden z pracowników tego zespołu wykonywał również zadania związane z działalnością warsztatów terapii zajęciowej oraz sportu, kultury i rekreacji osób z niepełnosprawnościami, a kolejny pracownik, dodatkowo realizował czynności związane z umieszczeniem osób w domu opieki społecznej. Indywidualne zakresy obowiązków każdego pracownika odpowiedzialnego za realizację zadań związanych z rehabilitacją społeczną osób z niepełnosprawnościami, w tym z dofinansowaniem zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, były spójne z zadaniami określonym w regulaminie. Zakres delegowanych uprawnień pracownicy potwierdzili podpisem i datą ich przyjęcia.

(akta kontroli tom I str. 167-169, 174-228)

Dyrektor wyjaśniła, że nie wydawała aktów wewnętrznych określających sposób wykonywania zadań wynikających z realizacji ustawy o rehabilitacji. Zadania, odpowiedzialność i podległość komórek organizacyjnych wynikała ze statutu PCPR i regulaminu organizacyjnego. W okresie spiętrzenia liczby składanych wniosków o dofinansowanie, nie angażowano dodatkowych pracowników. Odnosząc się do kwestii stanu zatrudnienia osób zajmujących się rehabilitacją społeczną osób niepełnosprawnych, w szczególności w kontekście terminowości realizacji zadań, dyrektor PCPR wyjaśniła, że prowadzi w czasie rzeczywistym analizę stanu zatrudnienia osób zajmujących się rehabilitacją społeczną osób niepełnosprawnych. Proces kształtowania zatrudnienia odbywa się w sposób ciągły i stanowi podstawowy obszar zadaniowy w ramach funkcji zarządzania zasobami ludzkimi.

(akta kontroli tom I str. 167-170, 174-196, tom II str. 223-224, 240)

1.8. W opinii dyrektor PCPR, w okresie objętym kontrolą istniejące zasoby kadrowe pozwalały na bieżącą i płynną obsługę klientów i wniosków o dofinansowanie

²⁵ Przyjętym uchwałą Nr X/65/2015 Rady Powiatu w Sochaczewie z dnia 17 września 2015 r. w sprawie nadania statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie.

²⁶ Przyjętym uchwałą Nr 46/2015 r. Zarządu Powiatu w Sochaczewie z dnia 25 września 2015 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie.

²⁷ Dalej: zespół ds. rehabilitacji społecznej.

zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, tzn. ich oceny formalnej, merytorycznej, rozliczenia, kontroli celowości i prawidłowości wydatkowania środków Funduszu. Rosnący zakres działalności w kolejnych latach (większa liczba wniosków, dodatkowe programy, nowe narzędzia informatyczne) nie pozwalał jednak na dokonanie realnej analizy i oceny potrzeb klientów w tym względzie. Dotychczasowe działania w obszarze zatrudnienia były skuteczne w okresie pandemii, wprowadzonych lockdownów i zwiększonej absencji pracowników. Przewidziana struktura i stan zatrudnienia zespołu ds. rehabilitacji społecznej pozwalała na prawidłowe i terminowe wykonywanie zadań, bez konieczności ich realizacji w godzinach nadliczbowych, aczkolwiek wysoki poziom obciążenia obowiązkami formalno-prawnymi i trudną pracą z klientem wymagającym szczególnego podejścia i wsparcia, wpływa negatywnie na motywację pracowniczą i może prowadzić do syndromu wypalenia zawodowego.

(akta kontroli tom I str. 169-170)

1.9. W wyniku przeprowadzonego przez biegłego audytu strony internetowej PCPR pod kątem zgodności z ustawą o dostępności cyfrowej oraz z wytycznymi WCAG 2.1. na poziomie AA, ze szczególnym uwzględnieniem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie uzyskiwania informacji dotyczących zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, stwierdzono szereg uchybień odnoszących się do wszystkich zasad określonych w ww. ustawie (szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli tom II str. 374-385)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Strona internetowa PCPR nie była w części zgodna z wymogami określonymi w ustawie o dostępności cyfrowej i nie zapewniała w pełni dostępności cyfrowej w sposób określony w wytycznych WCAG. Uchybienia stwierdzono w odniesieniu do wszystkich zasad określonych w ww. ustawie, tj. postrzegalności, funkcjonalności, zrozumiałości, kompatybilności. Nie była dostępna cyfrowo deklaracja dostępności, ponieważ nie działał dedykowany do niej link. Strona zawierała w stopniu krytycznym i umiarkowanym błędy naruszające wszystkie cztery zasady, które stanowią o dostępności cyfrowej strony internetowej i aplikacji mobilnych. Najistotniejszym stwierdzonym błędem był brak skip linków oraz możliwości poruszania się po stronie z użyciem tylko klawiatury. Informacje zamieszczone na stronie internetowej o zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób z niepełnosprawnościami spełniały kryteria sukcesu WCAG, jednak umiejscowienie wniosków było nieintuicyjne, co utrudniało do nich dostęp osobom z niepełnosprawnościami.

(akta kontroli tom II str. 374-385)

Z wyjaśnień dyrektora PCPR wynika, że niedostosowanie strony internetowej prowadzonej wspólnie ze stroną internetową starostwa powiatowego do standardu WCAG wynika z niedostosowania jej przez firmę, która jest odpowiedzialna za jej utworzenie i obsługę. PCPR podjęło działania w zakresie naniesienia zmian w prowadzeniu strony internetowej, a starostwo przekaże przedmiotowe sprawozdanie do firmy zajmującej się obsługą strony w celu szybkiego jej dostosowania do zaleceń biegłego.

(akta kontroli tom II str. 386)

OCENA CZĄSTKOWA

PCPR realizując zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, pozyskiwało wiedzę na temat sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych

zamieszkałych na terenie jego działania. Przyjęte rozwiązania organizacyjne zapewniły prawidłowe gospodarowanie środkami PFRON w zakresie objętym kontrolą, zgodnie z zasadami przyjętymi w powiecie. Na bieżąco monitorowało stopień wykorzystania środków Funduszu w trakcie roku, biorąc pod uwagę bieżące i przewidywane potrzeby w zakresie dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Strona internetowa PCPR nie była natomiast dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, ponieważ nie spełniała niektórych wymogów określonych w ustawie o dostępności cyfrowej.

OBSZAR

2. Wykonywanie zadań związanych z dofinansowaniem zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Opis stanu faktycznego

2.1. W PCPR w 2021 r., 2022 r. i 2023 r. (do końca III kwartału) rozpatrzono odpowiednio: 376²⁸, 423, 346 wniosków o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny²⁹, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, na kwotę dofinansowania, odpowiednio: 379,0 tys. zł, 650,9 tys. zł, 777,5 tys. zł. W 2021 r. w SOW nie złożono żadnego wniosku, w 2022 r. złożono 9 wniosków, w 2023 r. (I-III kwartał) – 5 wniosków.

W poszczególnych latach rozpatrzono pozytywnie, odpowiednio: 364 (96,8% wniosków), na kwotę 327,3 tys. zł (86,4% wnioskowanej kwoty), 411 (98,1% wniosków), na kwotę 336,5 tys. zł (51,7% wnioskowanej kwoty) oraz 304 (87,9% wniosków), na kwotę 224,6 tys. zł (28,9% kwoty wnioskowanej). W tym okresie zawarto odpowiednio: 13, 16, 12 (w tym jedna rozwiązana) umów dofinansowania sprzętu rehabilitacyjnego, odpowiednio na kwotę: 18 656 zł, 25 099 zł i 21 393 zł.

W 2021 r., na skutek błędów formalnych, nie rozpatrzono ośmiu wniosków na kwotę 15 739 zł oraz czterech z 31 grudnia 2021 r., które rozpatrzono w styczniu 2022 r. Odpowiednio w 2022 r. i 2023 r., na skutek błędów formalnych, nie rozpatrzono ośmiu i czterech wniosków na kwotę 15 099 zł i 13 846 zł. Ponadto w 2023 r., w trakcie kontroli NIK, 37 wniosków było rozpatrywanych, a jeden, mimo spełnienia wymogów formalnych, rozpatrzono negatywnie z uwagi na brak środków finansowych.

Zakończenie wypłaty dofinansowania w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w okresach objętych kontrolą nastąpiło odpowiednio: 29 grudnia 2021 r., 29 grudnia 2022 r. i 19 września 2023 r.

(akta kontroli tom I str. 271-273, tom II str. 108)

2.2. Zarząd powiatu w przyjętych na początku każdego kontrolowanego roku uchwałach³⁰ w sprawie przyjęcia zasad przyznawania osobom niepełnosprawnym dofinansowania ze środków PFRON do zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego, wyraził zgodę na zaliczkowe wydatkowanie środków³¹ do wysokości 50 000 zł w 2021 r. i do wysokości 100 000 zł w 2022 r. i 2023 r., co pozwoliło na rozpoczęcie wypłat dofinansowania przed uzyskaniem z PFRON informacji o limicie środków przyznanych powiatowi w danym roku. W związku z tym rozpatrywanie wniosków w poszczególnych latach rozpoczęto: 19 stycznia 2021 r. (data wpływu wniosków z 30.12.2020 r. i z 19.01.2021 r.),

²⁸ W 2021 r. wpłynęło 371 wniosków. Dodatkowo rozpatrzono 5 wniosków z 30 grudnia 2020 r. (na kwotę 2310 zł). W 2022 r. wpłynęło 419 wniosków. Dodatkowo dwa wnioski z 31.12.2021 r. na kwotę 508,50 zł rozpatrzonych w 2022 r.

²⁹ Odpowiednio 18, 21 (w tym dwa z 31.12.2021 r.) oraz 16.

³⁰ Nr 142/2021 z dnia 13.01.2021 r., Nr 216/2022 z dnia 13.01.2022 r., Nr 271/2023 z dnia 23.01.2023 r. Uchwały te weszły w życie z dniem podjęcia.

³¹ Zgodnie z zaleceniami PFRON, tak aby była możliwość wcześniejszego rozpatrywania wniosków, przed dokonaniem podziału środków przez radę powiatu.

18 stycznia 2022 r. (data wpływu wniosków z 31.12.2021 r. i z 19.01.2021 r.),
27 stycznia 2023 r. (data wpływu wniosków z 2.01.2023 r. i z 31.01.2023 r.).

(akta kontroli tom I str. 15-18, 36-39, 54-57, 170-171, 229-241)

Informację o wysokości środków PFRON wg algorytmu na realizację zadań określonych w ustawie o rehabilitacji, Centrum otrzymało, odpowiednio: 23 lutego 2021 r., 24 lutego 2022 r. i 22 lutego 2023 r. Powiatowa społeczna rada ds. osób niepełnosprawnych pozytywnie zaopiniowała³² przygotowane przez Centrum projekty uchwał rady powiatu w sprawie przyjęcia projektu uchwały dotyczącej określenia zadań, na które przeznaczają się środki PFRON. W tym brzmieniu uchwały te zostały przyjęte i weszły w życie z dniem podjęcia.

(akta kontroli tom I str. 229-241)

2.3. Zgodnie z wyjaśnieniami dyrektora PCPR, informowano beneficjentów o możliwości uzyskania dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. W tym celu zamieszczano informacje: na stronie internetowej PCPR www.pcp.rpowiatsochaczew.pl, w zakładce pn. „Osoby niepełnosprawne”, podstronie „Sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze”, z podziałem na kolejne lata, oraz w zakładce pn. „Poradniki i informatory”, a także na stronie BIP jednostki www.pcp.rbi.rpowiatsochaczew.pl, gdzie zamieszczono zasady przyznawania dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z uchwałami i formularzami wniosku na kolejne lata. Ponadto informacje te były dostępne na portalu Facebooku PCPR w Sochaczewie www.facebook.com/pcprsochaczew/ oraz na stronach Facebookowych lokalnych instytucji i mediów, a także na tablicach informacyjnych znajdujących się w budynku starostwa. Wiedza na ten temat była też propagowana w ramach prowadzonych warsztatów pedagogiczno-psychologicznych w WTZ i szkole specjalnej, podczas lokalnych uroczystości, spotkań, pikników dożynek i innych imprez, na których udostępniano m.in. rollupy, ulotki i udzielano informacji, a także podczas różnego rodzaju konkursów, np. konkursu plastycznego w ramach kampanii przeciwdziałania przemocy „Razem Mamy Moc”, konkursu przeprowadzonego w lokalnym radiu, którego celem było propagowanie wiedzy na temat zadań PCPR. Ponadto pracownicy udzielali na bieżąco informacji osobom, które osobiście zgłaszały się do PCPR.

(akta kontroli tom I str. 172, tom II str. 224-239)

2.4. Wzory wniosków o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze udostępniano na stronie internetowej Centrum.

(akta kontroli tom I str. 10-17, tom II str. 46, 180-182, 212-214)

W wyniku szczegółowego badania 90 wybranych losowo wniosków, w tym po 10 o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz po 20 o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (złożonych w kolejnych latach objętych kontrolą) stwierdzono, że:

- osoby ubiegające się o dofinansowania (poza jednym wnioskiem dot. dofinansowania na sprzęt rehabilitacyjny, rozpatrzonym negatywnie z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowości) spełniały ustawowe kryterium dochodu;
- wnioski o dofinansowanie, poza czterema³³, zawierały wszystkie informacje i załączniki wymagane przepisami prawa, do których skierowano pisma o ich uzupełnienie;

³² Uchwały Nr 1/2021 z dnia 9 marca 2021 r., Nr 1/2022 z dnia 1 marca 2022 r. oraz Nr 1/2023 z dnia 3 marca 2023 r.

³³ W tych 4 przypadkach zwrócono się do osób składających wniosek o jego uzupełnienie.

- weryfikacji cen sprzętu rehabilitacyjnego dokonywano na podstawie średnich cen rynkowych i klasy sprzętu;
- wnioski o dofinansowanie spełniały wszystkie wymogi formalne i były prawidłowo weryfikowane przez pracowników Centrum;
- w trzech przypadkach (dwa z czerwca 2022 r. i jeden z marca 2023 r.) rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie nastąpiło po upływie 30 dni (szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
- wnioskodawców informowano o sposobie rozpatrzenia wniosków w terminie do jednego dnia od ich rozpatrzenia. W przypadku pozytywnie rozpatrzonego wniosku złożonego wraz z kopią zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z ofertą określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotą udziału własnego oraz terminem realizacji zlecenia od momentu przyjęcia go do realizacji, PCPR wystawiało zaświadczenie o wysokości przyznanego dofinansowania wraz ze wskazaniem nieprzekraczalnego terminu dostarczenia przez wnioskodawcę faktury określającej cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego oraz kwotą udziału własnego lub innego dokumentu potwierdzającego zakup, wraz z potwierdzoną za zgodność, przez świadczeniobiorcę realizującego zlecenie, kopią zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Po spełnieniu powyższego warunku, dokumentującego nabycie wnioskowanego dofinansowania, PCPR przekazywało kwotę przyznanego dofinansowania na konto świadczeniodawcy realizującego zlecenie – w ciągu 10 dni od dnia otrzymania dokumentów (poza trzema przypadkami – szczegółowy ich opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
- w dziewięciu przypadkach PCPR zasadnie nie przekazało przyznanego dofinansowania z uwagi na nieudokumentowanie przez wnioskodawcę w wyznaczonym terminie nabycia przedmiotu dofinansowania (sześć), wycofanie wniosku (jeden), zgon wnioskodawcy (dwa).

(akta kontroli tom II str. 1-9, 46-47, 180-222, 345-366)

Zgodnie z § 12 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON, pracownicy Centrum zwracali się do wnioskodawców o uzupełnienie wniosku niespełniającego wymogów formalnych, w tym o dodatkowe wyjaśnienia lub dostarczenie niezbędnych dokumentów, w latach objętych kontrolą, odpowiednio: w dziewięciu, trzech i pięciu przypadkach.

(akta kontroli tom I str. 172)

Dyrektor wyjaśniła, że wnioskodawcy, którzy otrzymali odpowiedź odmowną lub dofinansowanie w niższej wysokości, mieli możliwość zwrócenia się do dyrektora PCPR o zwiększenie dofinansowania lub ponowne rozpatrzenie wniosku. Wówczas sprawa zostałaby skierowana na posiedzenie komisji ds. oceny wniosków PFRON, do ponownej oceny. W przypadku decyzji negatywnych, każdy z wnioskodawców miał prawo zwrócić się do dyrektora PCPR i starosty o ponowne rozpatrzenie wniosku lub dodatkowe wyjaśnienia. W przypadku dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, w latach 2021-2023 nie było jednak takich przypadków.

(akta kontroli tom II str. 223, 240)

2.5. W 2023 r. (do końca III kwartału) na 346 wniosków o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, w systemie SOW bezpośrednio złożono tylko 5 wniosków (1,4%).

Na podstawie losowo dobranej próby 25 wniosków o dofinansowanie, złożonych w 2023 r. w formie papierowej, ustalono, że zostały one wprowadzone przez pracowników PCPR do systemu SOW w terminie od 1 do 17 dni od daty ich złożenia.
(akta kontroli tom II str. 18, 369-370)

Z wyjaśnień dyrektora PCPR wynika, że obsługa systemu SOW jest wysoce czasochłonna i pochłania niewspółmiernie dużo czasu w stosunku do osiąganych efektów i oczekiwanego usprawnienia pracy, szczególnie na początku roku kalendarzowego, kiedy składanych jest dużo wniosków i należy jednocześnie wprowadzić wnioski do SOW, w tym zeskanować załączniki, ewentualnie wysłać pisma o uzupełnienie wniosku i rozpatrzyć wnioski w terminie. W styczniu 2023 r. samych wniosków o dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych wpłynęło 205, tj. 74% ogółu wniosków złożonych w okresie trzech kwartałów, co spowodowało spiętrzenie pracy przy jednoczesnym wykonywaniu innych zadań. Dodatkowa praca w postaci wprowadzania wniosków do SOW stanowiła duże obciążenie dla zatrudnionych pracowników i zwiększała obciążenie pracą o 20%. Największe uwagi dotyczące systemu SOW dotyczą szczegółowości wprowadzanych danych, które do tej pory nie były odnotowywane w prowadzonych rejestrach. Dodatkowo załączniki do wniosku należy zeskanować i wprowadzić do systemu. Procedowanie wniosków już zamieszczonych w systemie również wiąże się z wprowadzaniem dodatkowych danych, które do tej pory nie były ewidencjonowane przy rozliczaniu zawartych umów, m.in. takich jak: dane teled adresowe sprzedawcy, numer NIP oraz skanowanie dokumentów rozliczeniowych. Dodatkowa praca związana z koniecznością wprowadzania danych do systemu może zatem powodować niejednokrotnie opóźnienia w terminowym rozpatrywaniu spraw.

(akta kontroli tom I str. 172, tom II str. 371-372)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku dwóch z 90 objętych badaniem wniosków (2,2%), wnioskodawców poinformowano o występujących we wnioskach uchybieniach po upływie 10 dni (18 i 26 dnia) od daty wpływu wniosku, przez co naruszono § 12 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON. W trzech (3,3%) z 90 przypadków, rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie nastąpiło po upływie 30 dni (33, 34, 48) od dnia złożenia kompletnego wniosku, przez co naruszono § 12 ust. 3a rozporządzenia w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON.

(akta kontroli tom II str. 2, 5-6, 8)

Jako przyczynę niezachowania powyższych terminów, Dyrektor wskazała na wpływ w tym okresie dużej liczby wniosków w wersji papierowej i konieczność ich wprowadzenia do SOW.

(akta kontroli tom II str. 2, 5-6, 8)

2. W trzech z 90 objętych badaniem spraw (3,3%) przekazanie dofinansowania na konto świadczeniodawców nastąpiło 14, 17 i 18 dnia od otrzymania przez PCPR dokumentów potwierdzających nabycie wnioskowanego dofinansowania, tj. po upływie terminu 10 dni przewidzianego na tę czynność, określonego w § 12 ust. 5 rozporządzenia w sprawie zadań powiatu finansowanych ze środków PFRON.

Dyrektor wyjaśniła, że przyczyną niezachowania terminu przekazania dofinansowania był wpływ dużej liczby wniosków oraz konieczność ich wprowadzenia do systemu SOW.

(akta kontroli tom II str. 6-8)

OCENA CZĄSTKOWA

Wdrożone w Centrum rozwiązania zapewniały właściwą realizację zadań w zakresie przyjmowania i rozpatrywania wniosków, zapewniając obiektywizm i transparentność tego procesu. Co do zasady wnioski były prawidłowo analizowane i weryfikowane, a wypłat dofinansowania dokonywano bez zbędnej zwłoki. Centrum prowadziło działania informacyjne mające na celu dotarcie do szerokiego grona osób z niepełnosprawnościami mogących skorzystać z finansowego wsparcia, zamieszczając na stronie internetowej informacje o realizowanych zadaniach. Stwierdzone przypadki niedochowania terminów rozpatrzenia wniosków i wypłaty dofinansowania, nie miały istotnego wpływu na ocenę działalności PCPR w badanym zakresie.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Wdrożenie działań mających na celu wywiązywanie się z obowiązującego terminu informowania wnioskodawców o występujących uchybieniach w złożonych wnioskach oraz terminu przekazywania środków PFRON na konta świadczeniodawców realizujących zlecenia zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
2. Podjęcie działań mających na celu dostosowanie strony internetowej do wymagań, jakie powinna spełniać strona internetowa i aplikacja mobilna podmiotu publicznego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 8 grudnia 2023 r.

Kontroler
Piotr Nowak
Główny specjalista k. p.
/–/

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
W Warszawie
z up.
Wiesława Bronisz
p. o. Wicedyrektora
/–/